

Benchmarking VA-verksamhet 2007

Lysekil Munkedal Sotenäs Strömstad Tanum

2008-04-15

Inledning

Riksdagen har antagit en ny lag om allmänna vattentjänster som gäller från 1 januari 2007. Lagstiftningen ställer bland annat krav på att VA-verksamheten särredovisas från annan verksamhet. Huvudsyftet är att säkerställa att avgiftsuttaget inte blir för högt över tiden.

Gemensamt för samtliga kommuner i benchmarkinggruppen är att VA-taxan ligger över genomsnittet i landet. Orsaker till detta är bl a olika geografiska och geologiska förutsättningar samt ojämn belastning över året.

Bakgrund

Arbetet med att jämföra VA-verksamheter påbörjades 2002. En arbetsgrupp, bestående av en ekonom från varje kommun, samlar in och ställer samman uppgifter. Arbetsgruppen samarbetar med en referensgrupp bestående av kommunernas VA-chefer.

Syfte

Syftet med jämförelserna är i första hand att se om kommunerna kan lära av varandra men även att kunna finna förklaringsfaktorer till de stora skillnader som finns i avgiftsuttag mm.

Modell

För att kunna presentera resultatet av jämförelserna på ett överskådligt sätt har arbetsgruppen tagit fram en modell som förankrats hos referensgruppen och som utgår ifrån de fyra perspektiven: **process**, **miljö**, **brukare** och **ekonomi**. Dessa perspektiv bygger i sin tur på 8 nyckeltal som vägs samman i ett spindeldiagram. Varje kommuns nyckeltal poängsätts i relation till de andra kommunernas nyckeltal på en skala från 1-5 där 5 är det bästa värdet. Det är viktigt att betona att ett bra värde endast avser förhållandet till de övriga kommunerna i jämförelsen och säger inte något om hur kommunen förhåller sig till övriga kommuner i landet. De 8 nyckeltalen är: **tillskottsvatten**, **elförbrukning**, **utsläpp**, **tillsatser**, **avgift villa**, **avgiftsfinansiering**, **kostnad såld volym** och **utläckage dricksvatten**.

Varje perspektiv påverkas av fyra nyckeltal:

- **Process** påverkas av kostnad såld volym, utläckage dricksvatten, tillskottsvatten och elförbrukning.
- **Miljö** påverkas av tillskottsvatten, elförbrukning, utsläpp och tillsatser.
- **Brukare** påverkas av utsläpp, tillsatser, avgift villa och avgiftsfinansiering.
- **Ekonomi** påverkas av avgift villa, avgiftsfinansiering, kostnad såld volym och utläckage dricksvatten.

Tillskottsvatten

Nyckeltalet visar hur mycket den renade volymen överstiger den sålda volymen. Ett högt betyg indikerar ett bra avloppsledningsnät med lite inläckage av regnvatten.

Elförbrukning

Nyckeltalet visar den sammanvägda elförbrukningen för produktion och rening i förhållande till volym. Ett högt betyg indikerar en effektiv process.

Utsläpp

Nyckeltalet visar den sammanvägda utsläppsmängden av fosfor, kväve och syreförbrukande ämnen i förhållande till volym. Ett högt betyg indikerar låg miljöpåverkan.

Tillsatser

Nyckeltalet visar den sammanvägda tillsatsmängden av kemikalier i produktion och rening i förhållande till volym. Ett högt betyg kan bero på en bra process med låg miljöpåverkan.

Avgift villa

Årsavgifter för en villa med 150 m³ årsförbrukning av vatten. Låg avgift medför högt betyg.

Avgiftsfinansiering

Nyckeltalet visar hur stor andel av de totala kostnaderna som täcks av brukningsavgifter (exkl. anslutningsavgifter). Ett högt betyg indikerar en god ekonomi i verksamheten.

Kostnad såld volym

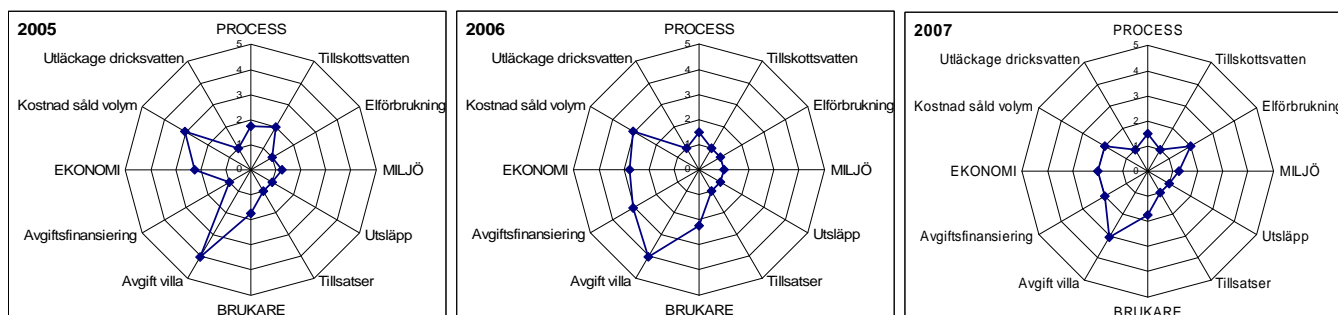
Nyckeltalet visar totala driftskostnader exklusive kapitalkostnader i förhållande till såld volym. Ett högt betyg visar på en kostnadseffektiv process.

Utläckage dricksvatten

Nyckeltalet visar hur mycket den producerade volymen överstiger den sålda volymen. Ett högt

värde indikerar ett bra ledningsnät för dricksvatten med lite utläckage.

Lysekil

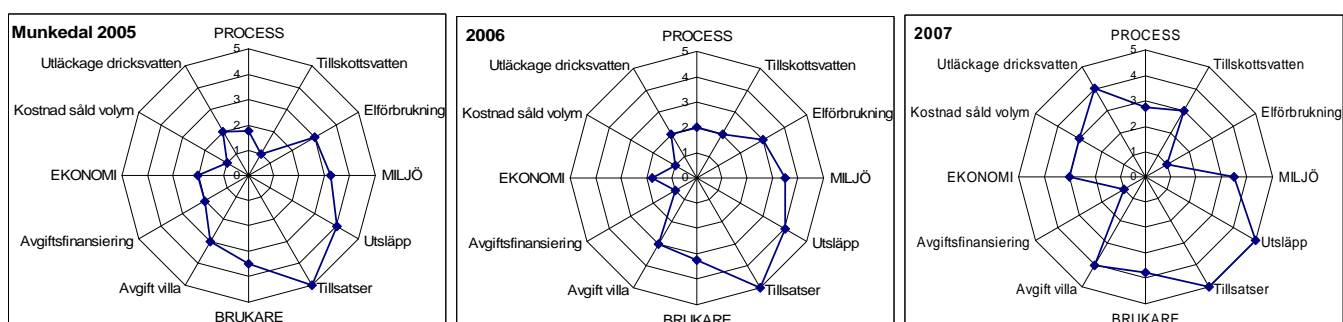
Lysekils kommun har dåliga värden i jämförelse med grannkommunerna. De verksamheter som anknyter till perspektivet process måste kommunen arbeta mycket med framöver. Framförallt gäller det ledningsnätet som helt klart har stora brister vilket visar sig i läckage av dricksvatten.

I jämförelsen har vi låga värden på miljön. Kommunen har dock arbetat mycket med miljön

de senaste åren. Det kommer att visa sig framöver med kraftigt minskade utsläpp från våra reningsverk.

De relativt låga förbrukningsavgifterna måste vi försöka att hålla även i framtiden trots att underhållsbehovet är stort på framförallt ledningsnätet.

Munkedal

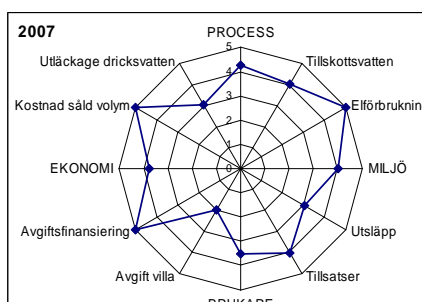
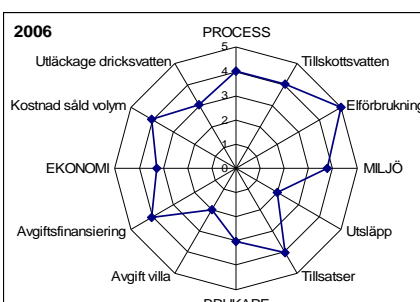
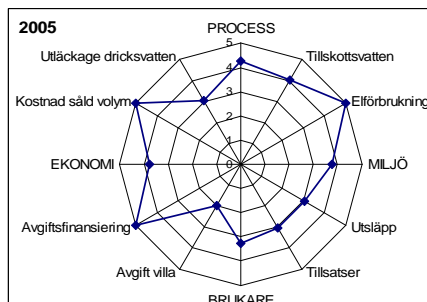

Munkedals resultat har förbättrat sig något jämfört med föregående år. Ledningssanering har varit prioriterade åtgärder för att minska andelen tillskottsvatten. Orsaken till att andelen tillskottsvatten förbättrats är dels ledningssanering dels minskad nederbörd 2007 jämfört med 2006.

Elförbrukningen är oförändrad i total mängd avseende avloppsreningsverket och beror på att energiåtgången i processen endast delvis påverkas av mindre flöde till reningsverket. Minskad mängd ovidkommande vatten in i verket leder till totalt sett högre reningsgrad av den totala mängden avloppsvatten beroende på att bräddningar på ledningsnät och vid verket minskar i volym.

Eftersom taxan varit oförändrad har det relativa läget förbättrats för "avgift villa". Taxan är dock fortsatt hög jämfört med landets övriga kommuner. Ökade kapitalkostnader för framtida investeringar kommer att påverka taxan. En långsiktig plan för utformning av bruks- och anläggningstaxa behöver tas fram.

Sotenäs

Ledningsnätet håller en tillfredsställande standard och utläckage dricksvatten beror till viss del på förbrukning i hamnar mm där vattenmätare saknas.

Andelen tillskottsvatten uppgår till ca 50% av total renad mängd vilket bl a beror på att det fortfarande finns kombinerade avlopps- och dagvattenledningar. Här pågår ett arbete med att successivt separera dessa ledningsnät för att på så vis minska belastningen på avloppsledningsnätet och verken.

När det gäller energiförbrukning så är det framför allt på reningsverken som Sotenäs visar en låg elförbrukning per renad volym.

Utsläppsvolymen av kväve har minskat något jämfört med föregående år medan utsläpp av

syreförbrukande ämnen visar en mindre ökning.

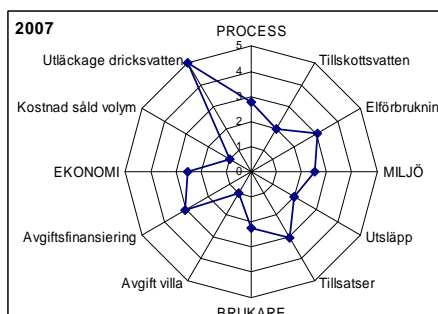
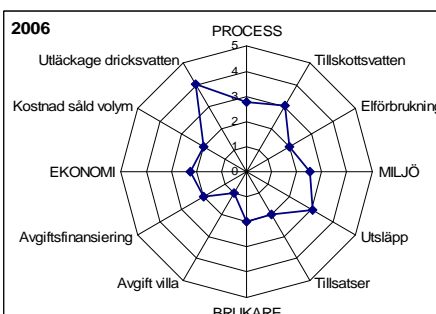
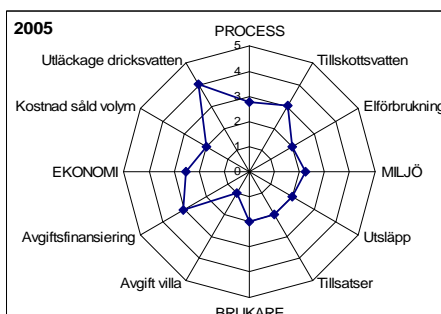
Omholmens reningsverk har passerat gränsen 10 000 pe som gäller för kväverening vilket ställer krav på investering i förbättrad reningsmetod.

Dricksvattnet kräver som alla ytvattentäkter tillsatser av kemikalier men håller en dokumenterat hög kvalitet.

Avgiftsintäkterna täcker väl kostnaderna vilket delvis beror på att Sotenäs har höga avgifter för hushållen.

Den relativt låga kostnaden för såld volym beror delvis på stordriftsfördelar då Sotenäs har en stor produktion tack vare storförbrukare som fiskberedningsindustrin men även på att de flesta hushållen är anslutna till kommunalt vatten.

Tanum

Tanums kommun har många utspridda verksamhetsområden och därmed många mil nergrävda ledningar. De senaste åren pågår åtgärder för att förbättra kvalitén på ledningsnätet.

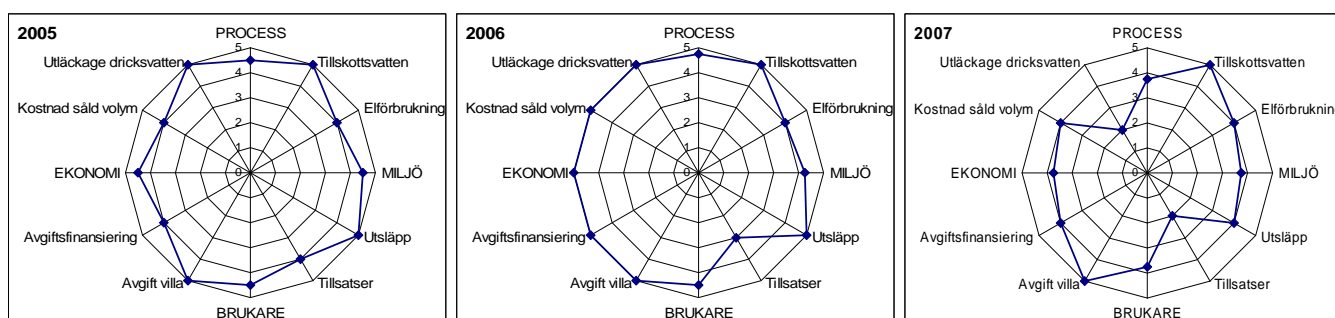
I jämförelsemodellen har inte betyget för andelen tillskottsvatten förbättrats sedan 2006 men den procentuella andelen tillskottsvatten har minskat.

Utsläppen av kväve och BOD har ökat och därav har betyget minskat. Anledning är inverkan från ovidkommande vatten under sommarmånaderna när avloppsverken längs kusten var högt belastade.

Energiförbrukningen visar en neråtgående trend till följd av kontinuerligt effektiviseringsarbete på våra anläggningar. Tanum behåller samma betyg i jämförelsemodellen

Avgifterna brukning har sänkts och anläggningsavgiften har höjts. Tanum har ändå högst brukningsavgifter av de jämförda kommunerna. Målet är att hålla nere ökningen av brukningsavgifterna i framtiden. Anläggningsavgifterna kommer däremot att spegla kostnadsutvecklingen på entreprenadsidan.

Strömstad

Kommentar

Nytt vattenverk togs i drift 2006 för att ha en fortsatt god framförhållning. Det nya verket beräknas medföra lägre elförbrukning.

Mängden tillsatser har ökat på grund av svavelvätesbekämpning i ledningsnätet samt hårdhetshöjning av dricksvatten.

Ett tydligt uppdrag är att taxeutvecklingen skall hållas under kontroll vilket innebär större krav på investeringsplanering och balanserade exploateringsavtal vid större utbyggnader

Kommunen befinner sig i en expansiv fas vilket har ökat kraven på kapacitet men även ökat kundunderlaget.

Strömstad har satsat på att hålla en nivå på egen kompetens som möjliggör bland annat att ledningssanering samt viss VA-utbyggnad kan bedrivas i egen regi som visat sig vara kostnadseffektivt samt möjliggör en hög beredskap för en tryggare samhällsförsörjning.